

COVID-19
SONRASI “YENİ
DÜNYA”:
BİR ORTAKLIK
ZEMİNİ
OLARAK
ÇEVRE
ADALETİ

The “New World”
After COVID-19:
Environmental Justice
as a Common Ground

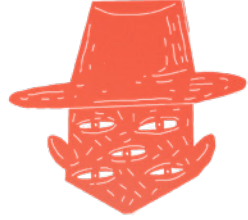
Çeviri | Translation (TR-ENG)
İpek Tabur

Yazar | Author
Ethemcan Turhan
Groningen Üniversitesi | University of Groningen

İllüstratör | Illustrator
Dilara Akbal

COVID-19 Sonrası "Yeni Dünya": Bir Ortaklık Zemini Olarak Çevre Adaleti

Ethemcan Turhan

2020 hiç bitmeyecek. Bu gözlemin acilliği ve gerçekliği gözlerimizi yakmaya, boğazımızı düğümlemeye, bizi dar alanlara hapsedip birbirimizden uzaklaştırmaya devam ediyor. Küresel bir yangının orta yerindeki o ilk görüntüyü hatırlayalım: Günlerden 31 Aralık 2019'du, artık hep "Kara Yaz" (*Black Summer*) olarak hatırlanacak yangın sezonunda Avustralya'nın doğusu ve güneyini Ağustos'tan beri çevreleyen yangınlar zirveye ulaşmış, tatil beldesi Conjola Gölü çevresinde taş üstünde taş bırakmayan yangından kaçan bir kanguru fotoğraflanmıştı.

Yaklaşık 19 milyon hektar alanın yandığı, üç milyar -evet, üç milyar- canlıyla beraber en az 490 kişinin öldüğü ve on binlercesinin evsiz kaldığı yangının dumanları 7 Ocak 2020 günü 11.000 km kat edip Şili ve Arjantin'e ulaşmıştı bile. Yitip giden yaşamlar kadar içimizi de yakan Avustralya yangınları, iklim felaketleri karşısındaki çaresizliğimiz kadar çevre adaletsizliklerinin karmaşık yapısına da işaret ediyordu. Örneğin, iklim krizinin şiddetini kontrol edilemez boyuta taşıdığı bu düzenli yangın sezonunun yaşandığı ülke Avustralya aynı zamanda dünyanın en büyük kömür ithalatçılarından biri. Yerli Aborjin halklarının topraklarına, bedenlerine ve emeklerine el koyarak zenginleşen yerleşimci-sömürgeci bir tarihten gelen bu ülkenin Wuhan'dan dünyaya yayılan koronavirüs salgınına karşı Çin uyruklulara sınırlarını ilk kapatan ülkelerden biri olması da tesadüf değil. Asyalı göçmenlere karşı yabancı düşmanlığının en köklü ve yerleşik olduğu ülkelerden biri olan Avustralya'nın Çin uyruklularına, ülkeyi zenginleştirirken ekosistemlerini kalıcı olarak yıkıma uğratan altına hücum döneminde yaşadığı ırkçılık ve ayrımcılıkla henüz yeni yeni yüzleşmeye başladığını da eklersek hikâye bir nebze tamamlanır herhalde.

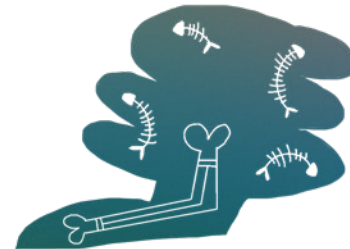
2020 hiç bitmeyecek. Donna Haraway'ın de dediği gibi bu belayla baş başa kalmak durumundayız.¹ Peki bu bela sadece virüs ve bulaşıcılığı ile mi sınırlı? Küresel agro-endüstri tekellerinin yerinden ettiği, vahşi hayvan ve egzotik gıda piyasasının görünmez eli ve görünür yumruğuyla kentlere ittiği çiftçilerle yarasaları aynı belada buluşturan şey bu sefer kod adıyla SARS-CoV-2, yaygın adıyla COVID-19 olarak bilinen koronavirüs oldu. Zoonotik hastalıkların endüstriyel tarım ve hayvancılık için talana açılan yağmur ormanlarından çıkıp dünya metropollerine birinci sınıf koltuklarda ışık hızında seyahat etmesi, küresel üretim ve tedarik zincirlerinin; ulaşım, telekomünikasyon ve

[1] Haraway, Donna. J. *Staying with the Trouble: Making Kin in the Chthulucene*. Duke University Press, 2016.

finans altyapılarının, sürdürülemez ekonomik büyüme yoluyla eşitsiz ekolojik değiş tokuşu gezegenin sorgulanamaz *modus operandi*'si hâline nasıl getirdiğinin de bir özeti sanki. İnsan ve insan dışı canlı yaşamını parçalara bölerek, kategorilere sokarak, metaların değiş tokuşu için itinayla standardize ederek piyasa mantığına uygun hâle getiren iktisadi ve siyasi hastalıklar arasında bu tam pansiyon krizden çıkış için hangi yolu seçmemiz gerekiyor? Sistemi kapatıp açmak mı, yoksa baştan aşağı formatlamak mı? Ekonomik büyüme rakamlarının saltanatını yıkmak için daha kaç toplumsal-ekolojik kriz yaşamamız gerekiyor?

Doğanın aciliyeti, aciliyetin doğası

2020 hiç bitmeyecek. Keza, salgının tetiklediği acil durum hâli de. Peki bu aciliyetçilik gerçekten toplumsal sorunlarımız için mi seberber edilecek, yoksa yedekte bekletilen adaletsiz müdahalelerin bahanesi mi olacak? Zira, Çanakkale'de ton balığı fabrikasında koronavirüs testleri pozitif çıktığı için rehlin tutularak çalıştırılmaya devam eden emekçilerle, Soma ve Ermenek'ten duyuramadıkları sesleri ve yok sayılan hakları uğruna Ankara'ya yürüyen kömür madencileri arasındaki mesafe tahmin edilenden kısa. Kronik bir acil durum, kalıcı bir olağanüstü hâl içinde sermayenin çarkları dönerken kömür madencilerinin ciğerleriyle Yatağan'daki KOAH (kronik obstrüktif akciğer hastalığı) hastalarının ve erken çocuk ölümü rekoru yaşayan tarım üreticilerinin ciğerleri de birbirine hiç uzak değil ayrıca. Peki koronavirüs sebebiyle kapatılabileceğini öğrendiğimiz şalterler, durabileceğini deneyimlediğimiz birikim çarkları neden ölçeği ve yıkımı zaman ve mekânda daha derin olan iklim krizi için durmuyor? Zonguldak'ın otuz büyükşehirle birlikte neden COVID-19 yasaklarının en katı uygulandığı şehir olduğunu mu merak ediyorsunuz? Cevabı 7700 kişilik bir nüfusun yaşadığı Çatalağzı ve çevresindeki yedi termik santralde bulabilirsiniz. Akciğer hastalıklarının kanserden KOAH'a her türünün en fazla görüldüğü yer olan bu kıyı şehrinde kömür madenciliği ve termik santral sebebiyle her bir ölümlü iş kazasına oranla meslek hastalığından hayatını kaybeden altı emekçi olması mı tesadüf? Ankara'ya yürüyüşlerinin salgın bahanesiyle durdurulmasına karşılık "Öyle mi alay komutanı?" diye soran Somalı kömür madencilerini adil bir geçiş taşıyacak karbonsuzlaşma siyasetinin adil olmasını sağlayacak olan nedir peki öyleyse? Bu sürecin meşru aktörleri kimlerdir? Acele kamulaştırma toprağı, kültürü, yaşam birimleri yağmalanan köylülere soralım şimdi: Bunca enerji bir virüsle başa çıkmamıza yetiyor mu?

2020 hiç bitmeyecek. Bilgi üretim ve paylaşım yöntemlerimizi daha demokratik ve erişilebilir kılamadıkça bitmeyecek. Halk için, çevre adaleti için, sosyal adalet için, kamu sağlığı için üniversitelerde bilgi üreten bilim emekçileri eve eklemek götürmekle halka yalan söylememek arasında sıkıştırıldıkça bu devran dönmeyecek. Dilovası'nda bebeklerin sütüne karışan ağır metallerden Sağlık Bakanlığı'nın gizlediği kanser araştırmalarına uzanan konularda haber yapan soruşturma ve kovuşturma kıskacındaki gazetecilerden halk sağlığı uzmanı sorumluluğuyla yaptıkları açıklamalarına "halkı paniğe yönlendirdikleri"^[II] sebebiyle soruşturma açılan bilim insanlarına kadar müesses nizamın düzmece haber çarkına çomak sokanlar konuşmadıkça, susturuldukları ne uzak diyarların çöpleri Adana sahillerine vurmaktan vazgeçecek ne de merdiven altı atölyelerinde ciğerlerini bırakan mülteci çocukların elinden çıkan hızlı tüketim ürünleri bir son bulacak. Sahi, gerçek ötesi dünyanın, bilim şüpheciliğinin "doğal" olduğunu, komplo teorilerinin kendi kendine türediğini mi düşünüyoruz? Peki, hangi rakamlara inanmayı acilen bırakmamız gerekiyor: tüketici güven endeksi, gayri safi milli hasıla, yatırım fonu getirileri mi, yoksa çoktan azaltılması gerekirken artışına devam eden küresel kümülatif sera gazı salımları, yüzyıl sonrası tahminlerini çoktan boşa çıkaran ortalama yüzey sıcaklığı değerleri, sıklığı ve şiddeti arttıkça yine en kırılgan toplulukları vuran iklim felaketleri istatistikleri mi?

Tekno-çözümler karşısında emek ve çevre adaleti

2020 hiç bitmeyecek. Pandeminin bize apaçık gösterdiği gibi ekseriyetle kadınların yüklendiği ev içi ücretsiz emek, bakım emeği, sosyal yeniden üretim emeği olmadan yürümüyor hiçbir şey. Temel hizmetler denilerek sokağa çıkma yasaklarından muaf tutulan temizlik emekçileri, hizmet sektörü emekçileri, atık işçileri, inşaat işçileri, madenciler, mevsimlik tarım işçileri ve her alandan sağlık emekçilerinin emeği hak ettiği değeri görmeden bitmeyecek bu adaletsizlik. Adil, sürdürülebilir ve ücretsiz toplu taşımayı tesis etmek yerine "özgürlük" temalı, renkli reklamlarla pompalanan bireysel araçların hegemonyasındaki kentlerde hiç bitmeyecek hem de. Evden çalışma lüksü olanların siparişlerini yetiştirmeye çalışırken bu boşucu kentlerin ölümcül trafiğinde yiten kuryeler için de gerekli bu yüzden kent, çevre ve iklim adaleti! Meşhur bir emekçi pankartında denildiği gibi, aslanan şudur neticede: "Sahip olduğunuz servet bizden çaldıklarınızdır."^[III]

2020 hiç bitmeyecek. İklim krizi ve parçası olduğu küresel ekolojik kriz, ne çokuluslu tekeller elinde bir aşıyla, ne ahbap çavuş kapitalizmi içinde dönüşen neoliberal rejimlerin gittikçe sıkılarak bir yumruğa dönüşen görünmez

[II] "Pala: Bilim insanı pandemide konuşmayacaksa ne zaman konuşacak?," 2 Temmuz 2020. <https://www.dw.com/tr/pala-bilim-insan%C4%B1-pandemide-konu%C5%9Fmayacaksa-ne-zaman-konu%C5%9Facak/a-54032540>. Son erişim tarihi 6 Aralık 2020.

[III] "Yatağan işçileri Ankara'ya geldi, polis saldırdı," 10 Nisan 2014. <https://sendika.org/2014/04/yatagan-iscileri-ankarada-servetiniz-bizden-caldiklarinizdir-181385/>. Son erişim tarihi 7 Aralık 2020.

KOLEKTİF BEDENİ SARAN BU VİRÜSÜ

SİSTEMİK SORUNLARA SİSTEMİK ÇÖZÜMLER GETİRMEK İÇİN BİR İŞARET FİŞEĞİ OLARAK ALIRSAK,

ANCAK O ZAMAN
TÜNELİN UCUNDA
BİR IŞIK
GÖREBİLİRİZ

KOLEKTİF

BEDENİ SARAN BU VIRÜSÜ

eliyle ne de karbon tutma ve saklama gibi ekosistem hizmetlerini metalaştıran sihirli bilimkurgu değneklerle çözülecek çünkü. Kolektif bedeni saran bu virüs sistemik sorunlara sistemik çözümler getirmek için bir işaret fişegi olarak alırsak , ancak o zaman tünelin ucunda bir ışık görebiliriz. Öte yandan yıkım ve adaletsizlik konfor alanlarımızdan bizi çıkarmadıkça, gözden irak oldukça ve hatta belki de kendimizi iyi hissettirecek kadar “yeşil”, “organik” ve “hijyenik” oldukça bu devir başka hayatlar üzerinde yarattığı yağmayla kendi kendini yiyerek bitirmeyecek. İyice kulak kesilirseniz duyabilirsiniz belki; sistemik virüslere karşı vadiden, ovadan, sahilden, dağdan, kenar mahallelerden ve kentte yok edilen ortak müştereklerimizden yükseliyor şimdi en esaslı sesler. 2020 hiç bitmeyecek. En azından kendiliğinden bitmeyecek. Tabii şayet biz onu, o bizi bitirmeden bugün, burada, yeni bir doğa-toplum bütünlüğünde, biricik ve yeni bir hayat kurarak bitirmezsek. Bu yüzden büyük tezleri, test edilebilir hipotezleri olmayan bir minifesto bu. Kendimizden başkalarını, başka canlıları, başka hayatları savunmak için bir minifesto. Kendimizi sorgulamak, bir bütün içindeki parça olarak umudu diri tutmak için bir minifesto. Maruz kalanla maruz edeni, mağdur olanla mağdur edeni aynı kefeye koymamak için bir minifesto. Kişisel olanın siyasi olduğundan hareketle, kimliklerimizden utanmadan, kabuklara saklanmadan yeni itaatsizliklere çubuğu büken bir minifesto. Bir sonuç önermekten, bir rota olmaktan öte, yükselen okyanuslardan daha hızlı birlikte yola çıkmayı, gezegensel yoldaşlığı öneren bir minifesto. Ve hepsinden önemlisi kendimizden ve başkasından bir şey beklemeden, kurtarıcıların olmadığı, Godot'nun gelmediği bu dünyada yeni bir yaşamı birlikte, hep birlikte kurmak için bir minifesto. Artık 2020'nin temsil ettiği ne varsa bitsin diye.

The “New World” After COVID-19: Environmental Justice as a Common Ground

by Ethemcan Turhan

2020 will never end. As we are confined to narrow spaces and remain socially distanced from each other, the urgency and reality of this observation continue to leave us with burning eyes and lumps in our throats. Let's remember that first scene in the middle of a global wildfire: It was December 31st, 2019. When the fires raging in the east and south of Australia since August 2019 had reached a peak during the wildfire season—which will forever be remembered as the “Black Summer”—the cameras caught the sight of a kangaroo trying to escape from the flames, which levelled to the ground the environs of Lake Conjola, a holiday destination. The smoke of the fire, during which approximately 19 million hectares of land was burned, three billion—yes, three billion—animals and at least 490 people died, and tens of thousands were left homeless, had already travelled 11,000 km and reached Chile and Argentina on January 7th, 2020. The Australian wildfires, which burnt not only many lives but also our hearts, pointed at the complex nature of environmental injustices as well as our desperation in the face of climate disasters. For instance, Australia, a country where seasonal bushfires—the violence of which have become uncontrollable due to the climate crisis—are common, is also one of the biggest coal importers of the world. It is also no coincidence that this country with a settler-colonial past which has become rich by appropriating the land, bodies, and labor of indigenous Aboriginal peoples was one of the first countries to close its borders to Chinese nationals in an effort to fight against the coronavirus which has spread from Wuhan to the rest of the world. When we remember that Australia, a country where xenophobia against Asian immigrants is deep-seated and commonplace, has only just begun to face the racism and discrimination that the Chinese citizens had experienced during the gold rush period, which permanently destroyed the ecosystem of the country while making it rich, the narrative would be complete to some extent.

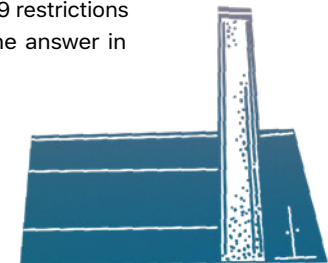
2020 will never end. As Donna Haraway says, we have to stay with this trouble.¹ But, is this trouble only limited to the virus and its contagiousness? It was the coronavirus—codenamed SARS-CoV-2 and commonly known as COVID-19—that brought together in the same trouble the bats and the

farmers, who have been displaced by the global agro-industrial monopolies and forced to move to cities by the invisible hand and the visible fist of the wild animal and exotic food markets. The fact that zoonotic diseases emerge from the rainforests pillaged for industrial agriculture and livestock raising and then travel at the speed of light to metropolises in first-class seats provides us with a summary of how the global production networks and supply chains as well as infrastructures of transport, telecommunication, and finance have made this unequal exchange the unquestionable *modus operandi* of the planet through unsustainable economic growth. Which path should we choose to get out of this full-fledged crisis amongst the political and economic diseases that categorize, divide into pieces, and carefully standardize for commodity exchange the human and non-human life in order to make them suitable for market logic? Are we supposed to turn the system on and off as a whole or format it entirely? How many more socio-ecological crises do we have to go through to overthrow the hegemony of economic growth figures?

The emergency of nature, the nature of emergency

2020 will never end. Nor will the state of emergency that has been triggered by the pandemic. Will this exceptionalist attitude actually be mobilized to address our social problems, or will it be the guise for the unjust responses that are kept in reserve? For instance, the distance between the workers, who are kept hostage and forced to work in the tuna fish factory in Çanakkale for being COVID-19 positive, and the coal miners, who are marching from Soma and Ermenek towards Ankara for making their voices heard and claiming their disregarded rights, is indeed shorter than we think. While the wheels of capital are spinning under the chronic and permanent state of emergency, the distance between the lungs of coal miners and COPD (chronic obstructive pulmonary disease) patients in Yatağan or that of agricultural producers, who have the record-breaking early childhood mortality rates, are not as long as we think. Why then, the power switches, which can apparently be turned off, and the wheels of accumulation that can in effect be stopped—as we have learned and experienced during the coronavirus—are not deactivated for the climate crisis that is spatially and temporally much bigger in scale and is much more destructive? Are you curious why Zonguldak was added to the list of thirty metropolitan cities where COVID-19 restrictions were most strictly enforced? You can find the answer in seven coal-fired power plants located in Çatalağzı and its environs with a population of 7,700. In this coastal city where the rate of all forms of lung diseases

[1] Haraway, Donna. J. *Staying with the Trouble: Making Kin in the Chthulucene*. Duke University Press, 2016.

are the highest—from COPD to cancer—do you think that it is a coincidence that for each worker dying of a fatal workplace accident due to coal mining and coal-fired power plants, six workers die of occupational diseases? Then, what will make the decarbonization politics equitable, which will provide a just transition to the coal miners of Soma who—in response to the blockage of their march to Ankara under the guise of the pandemic by military police—asked “Is that so, Commander?”. Who are the legitimate actors of this process? Let’s first ask the villagers whose land, culture, and lives have been pillaged by urgent expropriation: Is all this energy enough for us to fight the virus?

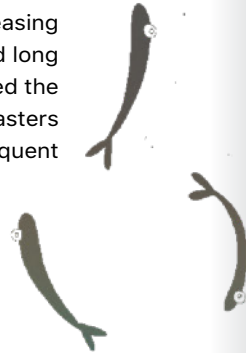
2020 will never end. Unless we make our knowledge-production and knowledge-sharing methods more democratic and accessible, it will never end. No change will ever happen as long as scientists, who produce knowledge in the universities for the people as well as for environmental justice, social justice and public health, are forced to choose between making a living and lying to people. As long as people disrupting the establishment’s fraudulent order of fake news—including the journalists, who report about the heavy metals contaminating the milk that babies drink in Dilovası and the cancer research concealed by the Ministry of Health, as well as the scientists, who are investigated for “inciting panic among the public,” on account of their statements as public health specialists—do not speak or are silenced, neither the wastes of distant lands will stop hitting the shores of Adana nor the fast consumption commodities produced by the refugee children, who work in the sweatshops at the expense of their lungs, will come to an end. Do we really think that the post-truth world and skepticism towards science are “natural”? Do we really think that the conspiracy theories are self-generated? Well then, which figures should we stop believing immediately? Should we stop believing in the numbers such as consumer confidence index, gross national product or investment fund profits, or the numbers pertaining to increasing cumulative greenhouse emissions, which should have been decreased long ago, the mean surface temperature values that have already invalidated the estimations for a hundred year from now, the statistics of climate disasters which hit the most vulnerable communities as they become more frequent and more intense.

Labor and environmental justice against techno-fixes

2020 will never end. As the pandemic has made it openly clear, nothing works without domestic labor, care labor, and reproductive labor

[II] “Pala: Bilim insanı pandemide konuşmayacaksa ne zaman konuşacak?,” 2 July 2020. <https://www.dw.com/tr/pala-bilim-insan%C4%B1-pandemide-konu%C5%9Fmayacaksa-ne-zaman-konu%C5%9Facak/a-54032540>. Last accessed 6 December 2020.

[III] “Yatağan işçileri Ankara’ya geldi, polis saldırdı,” 10 April 2014. <https://sendika.org/2014/04/yatagan-iscileri-ankarada-servetiniz-bizden-caldiklarinizdir-181385/>. Last accessed 7 December 2020.

IF WE TAKE THIS VIRUS

IF WE TAKE THIS VIRUS

WHICH SPREADS
TO THE
COLLECTIVE
BODY,

AS A SIGNAL FLARE DEMANDING TO BRING
SYSTEMIC SOLUTIONS TO SYSTEMIC
PROBLEMS,

MAYBE ONLY THEN WE CAN SEE THE LIGHT AT THE END OF THE TUNNEL

SEE THE LIGHT AT THE END OF THE TUNNEL
MAYBE ONLY THEN WE CAN SEE THE LIGHT

which for the most part are undertaken by women. This injustice will never come to an end without recognizing the value of the work done by cleaning workers, service sector workers, waste workers, construction workers, seasonal agricultural workers, and health workers from all fields all of whom have been exempted from curfews since what they do is deemed as basic services. Furthermore, this injustice will never end in cities, which we asphyxiate with the hegemony of individual vehicles promoted with “freedom” themed colorful advertisements, unless we build fair, sustainable, and free public transportation systems. Urban, environmental, and climate justice are also necessary for the delivery workers, who are lost in the deadly traffic of these smothering cities while trying to bring the orders of those, who have the luxury of working from home, to their feet! After all, what really matters is, as a famous banner carried by the workers states: “The wealth you have amounts to what you have stolen from us.”

2020 will never end. The climate crisis and the global ecological crisis will be resolved neither with a vaccine in the hands of the multinational monopolies nor with the invisible hand—which is gradually clenched into a fist—of neoliberal regimes transforming in crony capitalism nor with the magical science fiction wands that commodify ecosystem services such as carbon inhibition or storage. If we take this virus, which spreads to the collective body, as a signal flare demanding to bring systemic solutions to systemic problems, maybe only then we can see the light at the end of the tunnel. Besides, as long as this destruction and injustice do not shake us out of our comfort zones, stay out of our sight, or for that matter, if it remains to be “green”, “hygienic” and “organic” enough to make us feel good, this era of exploiting other lives will not come to an end by consuming itself. Maybe you can hear it if you lend your ear and listen carefully: against the systemic viruses, the strongest voices are rising from the valleys, the plateaus, the beaches, the mountains, the slums, and our urban commons which are being destroyed.

2020 will never end. At least, it will not end by itself. However, before it destroys us, we can end it today by establishing, here and now, a new and unique life based on a new nature-society integrity and unity. So, this is a manifesto with no big theses, no testable hypothesis. A manifesto to defend others, other creatures, other lives from ourselves. A manifesto to question ourselves and to keep hope alive as part of a whole. A manifesto to not to equate those, who exploit others, with those, who are exploited or the perpetrators with the victims. Drawing on the statement “the personal is political,” this is a manifesto that calls for new acts of disobedience without being ashamed of our identities or hiding in our shells. Far from offering solutions, or being a roadmap, this is a manifesto that calls us to quickly set sail from the rising oceans towards planetary companionship. And above all, this is a manifesto to build a new life together, all together, in this planet, where there are no saviors and where Godots never come, without expecting anything from anybody else but ourselves. A manifesto to end all that 2020 represents.

